

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Okresné kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá

16. ročník, školský rok 2023/24

Testové úlohy pre kategóriu D (8. ročník ZŠ a 3. ročník OG)

Poznámka: Otázky monotematickej časti sú označené *.

1.*Prečítajte si uvedené výroky a rozhodnite, či sú pravdivé alebo nepravdivé. Do odpovedového hárku zaznačte (zakrúžkujte) iba áno alebo nie.

- Budúci panovník Štefan I. nechal na území dnešnej obce Bíňa postaviť veľké opevnenie.
- Opevnené sídlo v Bratislave neodolalo útoku Tatárov.
- Po odchode Tatárov z nášho územia začal rozvoj stavby hradov.
- Na ochranu banských miest pred tureckým nebezpečenstvom boli budované strážne veže – vetrovky.
- Pevnosť Nové Zámky bola vybudovaná na „zelenej lúke“ a chránila prevažne hornaté oblasti krajiny.
- Fíľakovský hrad bol sídlom pre správcu okresu, ktorý Turci označovali ako sandál.

2.* Z uvedených možností týkajúcich sa Bratislavského hradu vyberte tri správne. Do odpovedového hárku zapíšte iba príslušné písmená.

- prvá písomná zmienka o ňom je z obdobia 11. stor.
- výraznou architektonickou zmenou si hrad prešiel za vlády kráľa Žigmunda Luxemburského, pričom sa dodnes zachovala Žigmundova brána
- jedinou zachovanou časťou pôvodného hradu je tzv. Korunná veža
- po bitke pri Moháči (1526) sa stal hrad korunovačným sídlom českých kráľov
- zásadnú úpravu hradu nariadila panovníčka Mária Terézia
- hrad bol ruinou až do 2. polovice 20. storočia, keďže v roku 1699 bol vyplienený Napoleonovým vojskom

3.* Pozorne si prečítajte nasledujúci text a nájdite v ňom štyri chyby. Zapíšte ich do odpovedového hárku a doplňte tam aj správne, opravené znenie. Na poradí zapísaných chýb nezáleží. Zvýraznené slová sú správne a nie je možné ich meniť.

*Kamenný hrad v Bojniciach bol postavený po tureckom vpáde a od roku 1299 vlastnený Matúšom Čákom. Postupne ho vlastnili aj **uhorskí králi** a ďalšie šľachtické rody, medzi nimi aj Zalfiovci. Barokovú podobu si hrad zachoval až do **druhej polovice 19. stor.**, kedy bol prestavaný v neobarokovom slohu do súčasnej podoby **romantického zámku**. Krátkodobým vlastníkom stavby a príľahlých pozemkov bola aj obuvnícka firma Basta.*

4.* Vytvorte správne dvojice z uvedených hradov/zámkov a typických prvkov, ktorými sú známe. Do odpovedového hárka zapíšte iba správnu kombináciu písmena a čísla.

a) Spišský hrad	1) Múzeum bábkarských kultúr a hračiek
b) Modrý Kameň	2) románsky palác
c) Červený Kameň	3) mohutné vodné priekopy
d) Holíč	4) Alžbeta Bátoriová
e) Čachtice	5) rozsiahly skladový systém

5.* Vytvorte správne dvojice medzi architektonickými pojmami súvisiacimi s hradmi a ich významom. Do odpovedového hárka zapíšte iba správnu kombináciu písmena a čísla.

a) donjon	1) nosná konštrukcia prevažne oblúkového tvaru
b) bašta	2) vyčnievajúca časť hradieb (opevnenia) v podobe veže
c) kazemata	3) chodba v opevnených pevnostiach
d) arkáda	4) umelý násyp s ochrannou funkciou
e) val	5) mohutná centrálna veža
f) klenba	6) hradba/múr vytvorený väčšinou z drevených kolov
g) palisáda	7) oblúk preklenujúci medzery medzi stĺpmi alebo piliermi

6.* Doplňte nedokončené tvrdenia o Holíčskom kaštieli. Pomôžte si začiatočnými a koncovými hláskami ako aj počtom písmen, ktoré má hľadané slovo. Správne znenie zapíšte do odpovedového hárka.

- Keď sa pôvodný hrad stal po smrti Matúša Čáka Trenčianskeho opäť uhorským majetkom, spravovali ho kráľovskí k.....i.
- Czoborovci hrad prestavali na romantický z.....k.
- Potom bol hrad predaný Františkovi Lotrinskému (Habsburgovci), ktorý z neho urobili cisárske letné sídlo v neskorob.....vom štýle.

7.* Vyberte správne možnosti z odpovedí na nasledujúce otázky a zapíšte ich do odpovedového hárka. V prvej a tretej otázke je iba jedna možnosť správna. V druhej otázke sú správne až dve možnosti.

- Koho meno nesie veža hradu vo Filákovce? *Bebekova – Lemekova – Rebekina – Remekova*
- Aký osud postihol viaceré hrady po tom, čo sa ich páni vzbúрили proti Habsburgovcom? *darovanie cudziemu kráľovi – vyhodenie do povetria alebo vypálenie – úprava na väzenie – prehlásenie sa dedičný kráľovský majetok*
- Kto dal v rokoch 1736 – 1744 prestavať kaštieľ v Galante v barokovom štýle? *Petőfi – Kodályi – Czobor – Esterházy*

8.* Prečítajte si uvedené výroky a rozhodnite, či sú pravdivé alebo nepravdivé. Do odpoveďového hárka zaznačte (zakrúžkujte) iba áno alebo nie.

- a) Vznik hradu Vršatec sa datuje do 13. storočia, keď na najvyššom bode brala postavili strážnu vežu, ktorej úlohou bolo zabezpečovať severozápadné hranice Uhorska.
- b) Prvým známym majiteľom hradu Modrý Kameň bol zvolenský župan, krajský prokurátor Juraj Dóža.
- c) Turkom sa hrad Modrý Kameň nikdy nepodarilo dobyť a vyhodiť do povetria.
- d) Holičsky zámok bol vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku.

9.* Vytvorte správne dvojice z fotografií a názvov hradov/zámkov, prípadne miest a obcí, v ktorých sa pamiatky nachádzajú. Do odpoveďového hárka zapíšte iba správnu kombináciu písmena a čísla.

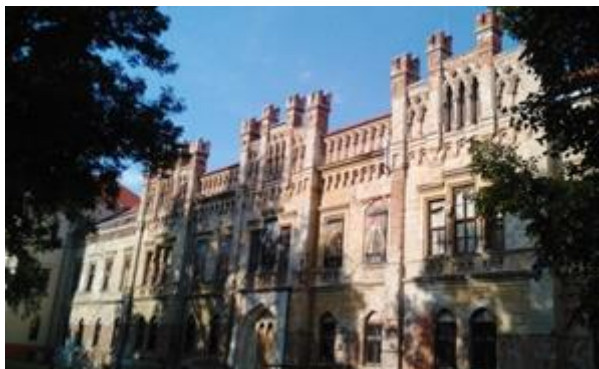
1

2

3

4

5

6

a) Červený Kameň	c) Čachtice	e) Pezinok
b) Fiľakovo	d) Galanta	f) Zborov

10.* Pozorne si pozrite nasledujúce obrázky. Do odpovedového hárka zapíšete z ponúkaných možností iba tých päť hradov/zámkov, ktoré sa na obrázkoch nenachádzajú.

Bratislavský hrad, Bojnice – zámok, Divín – hrad, Modrý Kameň – hrad, Spišský hrad, Holíč – zámok, Likava – hrad, Šariš – hrad, Banská Štiavnica – Nový zámok, Vršatec – hrad

11.* V odpovedovom hárku správne priradte uvedené hrady a zámky k regiónu, v ktorom sa nachádzajú.

Likava – hrad, Šariš – hrad, Vršatec - hrad

12. Rozhodnite o pravdivosti alebo nepravdivosti tvrdení, ktoré sa týkajú vlády Márie Terézie. Do odpovedového hárka zaznačte (zakrúžkujte) iba áno alebo nie.

- a) Uzavrela mier s ruským cárom Fridrichom II. a stratila priemyselne dôležitú oblasť Sliezsko.
- b) Reformy presadzovala formou nariadení, ale hoci vládla absolutisticky, často sa rozhodovala aj na základe rád poradcov.
- c) Už počas vlády Márie Terézie sa na Slovenku pestovali aj plodiny ako zemiaky a kukurica.
- d) Hospodárstvo bolo podporené rozšírením cechov.
- e) Medzi prvky osvietenskej vlády patrilo zavedenie povinnej školskej dochádzky a zrušenie mučenia ako spôsobu prinucovania k priznaniu viny.

13. Doplňte do slovných spojení chýbajúce slovo, viažuce sa k vláde Márie Terézie.

- a) pragmatická – *akcia, sankcia, dohoda*
- b) drážďanský – *koncept, mier, štandard*
- c) triviálne (ľudové) – *úrady, školy, budovy*
- d) tereziánsky – *ornát, urbár, portál*

14. V roku 1789 bol francúzsky kráľ Ľudovít XVI. nútený zvolať tri generálne stavy. Priradte poradie stavu k zodpovedajúcemu spoločenskému postaveniu. Do odpovedového hárka zapíšte iba správnu kombináciu čísla a písmena.

1) prvý stav	a) duchovenstvo
2) druhý stav	b) meštianstvo
3) tretí stav	c) šľachta

15. Do odpovedového hárka napíšte iba správne odpovede na nižšie uvedené otázky.

- a) Ako sa volala väznica, na ktorú 14. 7. 1789 zaútočil parížsky dav?
- b) Ako označujeme monarchiu, ktorou bolo podľa prijatej ústavy Francúzsko v rokoch 1789 – 1792?
- c) Bojová pieseň dobrovoľníkov z Marseille sa stala bojovou piesňou revolúcie. Akú funkciu má vo Francúzku v súčasnosti?

16. Správne prepojte rok súvisiaci so životom Napoleona Bonaparte s udalosťou, ktorá k nemu patrí. Do odpovedového hárka zapíšte len kombinácie písmen a čísiel.

a) 1805	1. bitka národov pri Lipsku
b) 1809	2. bitka pri Waterloo
c) 1812	3. porážka v Rusku
d) 1813	4. ostreľovanie Bratislavy napoleonskými vojskami
e) 1815	5. bitka pri Trafalgare (vítazstvo britského loďstva)

17. V odpovedovom hárku správne doplňte miesto podľa nasledujúcich indícií.

- a) mesto, kde bol Napoleon korunovaný za cisára
- b) obec v Čechách, kde sa odohrala bitka troch cisárov
- c) ostrov, na ktorý bol Napoleon vyhnaný po prvej abdikácii
- d) ostrov, na ktorom Napoleon zomrel

18. V odpovedovom hárku správne doplňte informácie, ktoré súvisia s výsledkami rokovaní počas Viedenského kongresu. Správne informácie zapíšete do odpovedového hárka.

Hranice Francúzska boli vrátené do stavu z roku ... **A** ...

Zanikla Svätá ríša rímska nemeckého národa a nahradil ju Nemecký ... **B** ...

Vzniklo aj spoločenstvo veľmocí pod názvom Svätá ... **C** ... , ktorej cieľom bolo udržať monarchie pri moci a zabrániť rozšíreniu revolúcií a národných požiadaviek.

19. Nacionalizmus viedol k revolučným nepokojom na viacerých miestach Európy. Aké zámery sledovali jednotlivé krajiny okolo roku 1830? Vytvorte správne kombinácie písmen a čísel a zapíšete ich do odpovedového hárka.

a) balkánske národy	1. zjednotiť sa na etnickom princípe a oslabiť rakúsky vplyv
b) Poliaci	2. bojovať proti ruskej nadvláde
c) Francúzi	3. vymaniť sa spod osmanskej nadvlády
d) Nemci	4. bojovať proti absolutizmu Karola X.

20. Rozhodnite o pravdivosti alebo nepravdivosti nasledujúcich tvrdení. Do odpovedového hárka zaznačte (zakrúžkujte) iba áno alebo nie.

- a) Prvým pokusom o vytvorenie spisovnej slovenčiny bol román J. I. Bajzu: René mládenca príhody a skúsenosti.
- b) V roku 1792 založili bernolákovci v Trnave inštitúciu s názvom Uhorské učené tovarišstvo, aby podporili rozšírenie spisovného jazyka.
- c) Odchod štúrovcov z Bratislavy na jar 1844 sprevádzalo napísanie básne, ktorá je dnes v zhudobnenej podobe štátnou hymnou Slovenskej republiky.

21. Pozorne si prečítajte nasledujúci text a nájdite v ňom šesť chýb. Zapíšete ich do odpovedového hárka a doplňte tam aj správne, opravené znenie. Na poradí zapísaných chýb nezáleží. Zvýraznené slová sú správne a nie je možné ich meniť.

*Dohoda o vytvorení nového **spisovného** jazyka bola prijatá v roku 1843 na fare Matúšku v **Hlbokom**. Prijatá **slovenčina vychádzala** z východoslovenského nárečia. Prvým dielom, ktoré vyšlo v štúrovej slovenčine, bol **Almanach** Prešporok. **Gramatické pravidlá** slovenčiny vyšli pod názvom **Lekcia reči slovenskej**. Od roku 1845 boli vydávané aj Slovenské **národné** brožúry. Spisovná slovenčina bola v rokoch 1851 – 1852 reformovaná na etymologickom základe, pričom bolo zrušené používanie **ypsilonu**.*

Autori: PaedDr.. Marek Bubeník, Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský

Recenzentka: Mgr. Barbora Kopuncová

Fotografie: Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský

Vydal: NIVaM, 2024 a Slovenská komisia Dejepisnej olympiády